האי תנא שליח ערטלאי ורמי מסאני אמר ליה תנא במקום הרים קאי דלא סגיא בלא תלתא זוגי מסאני ואגב אורחיה קא משמע לן דניתבינהו ניהלה במועד כי היכי דניהוי לה שמחה בגווייהו: וכלים של חמשים זוז: אמר אביי חמשים זוזי פשיטי ממאי מדקתני במה דברים אמורים בעני שבישראל אבל במכובד הכל לפי כבודו ואי ס"ד חמשים זוז ממש עני חמשים זוז מנא ליה אלא ש"מ חמשים זוזי פשיטי: ואין נותנין לה לא חדשים וכו': ת"ר מותר מזונות לבעל מותר בלאות לאשה מותר בלאות לאשה למה לה אמר רחבה שמתכסה בהן בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה אמר אביי נקטינן מותר בלאות אלמנה ליורשיו התם הוא דלא תתגני באפיה הכא תתגני ותתגני: נותן לה מעה כסף וכו': מאי אוכלת רב נחמן אמר אוכלת ממש רב אשי אמר תשמיש תנן אוכלת עמו לילי שבת בשלמא למ"ד אכילה היינו דקתני אוכלת אלא למאן דאמר תשמיש (א) מאי אוכלת לישנא מעליא כדכתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און מיתיבי רשב"ג אומר אוכלת בלילי שבת ושבת בשלמא למ"ד אכילה היינו דקתני ושבת אלא למאן דאמר תשמיש תשמיש בשבת מי איכא והאמר רב הונא ישראל קדושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום האמר רבא בבית אפל מותר: ואם היתה מניקה: דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה אע"פ שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטנים אבל זן קטני קטנים עד כמה עד בן שש כדרב אסי דאמר רב אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו ממאי מדקתני היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה מ"ט לאו משום דבעי למיכל בהדה ודלמא משום דחולה היא אם כן ליתני אם היתה חולה מאי אם היתה מניקה ודלמא הא קא משמע לן דסתם מניקות חולות נינהו איתמר (ב) אמר רבי יהושע בן לוי מוסיפין לה יין שהיין יפה לחלב:

הדרן עלך אף על פי

מציאת האשה ומעשה ידיה לבעלה וירושתה הוא אוכל פירות בחייה בושתה ופגמה שלה רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבסתר לה שני חלקים ולו אחד ובזמן שבגלוי לו שני חלקים ולה אחד שלו ינתן מיד ושלה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: **גמ'** מאי קא משמע לן תנינא האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה מקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נישאת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה בושתה ופגמה איצטריכא ליה פלוגתא דרבי יהודה בן בתירא ורבנן: תני תנא קמיה דרבא מציאת האשה לעצמה רבי עקיבא אומר לבעלה אמר ליה השתא ומה העדפה

דמעשה

האי תנא שליח ערטילאי ורמי מסאני. מופשט וערום שאין לו חליפות בגדים אלא משנה לשנה ומנעלים קאמר ממועד למועד ושאר בגדים לא תחליף במועד. והפשיט מתרגמינן ויסלח (ויקרא א): **זוזי פשיטי.** זוזי מדינה שהן שמינית שבזוז צורי. כל כסף מדינה אחד משמונה בכסף צורי כדאמרי' לעיל) סלע מדינה פלגא לזוזא שהוא אחד משמונה בסלע: **מותר מזונות.** כגון אשה שמזונות האמורים במשנתנו עודפין לה שאינה רעבתנית: **שלא תתגנה על בעלה.** בימי טהרתה כלובשת בגדים שלבשה בימי נדות: **מותר בלאות.** אלמנה הנזונת מנכסי יתומים ועליהן ליתן לה כלים של חמשים זוז משנה לשנה: **יוצא בעירוב אמו.** ערבה אמו לצפון ואביו לדרום אמו מוליכתו אצלה ואין אביו מוליכו אצלו שעדיין הוא צריך לאמו ובתרה שדיוהו רבנן. אלמא עד שש צריך סיוע מאמו וכשם שהבעל זן אותה כך זן אותו עמה:

הדרן עלך אף על פי

מציאת האשה. וירושתה. אם נפלה לה ירושה הוא אוכל פירות בחייה והקרן שלה. לישנא אחרינא ואם מתה בחייו יורשה: **ופגמה.** נזק חבלה אם יחבלו בה: **ובזמן שבגלוי.** שהבושת שלו ועוד שנמאסת עליו והוא קובל: **ילקח בהן קרקע.** שהרי זה כשאר נכסים הנופלים לה שהן מלוג: **אוכל פירות בחייה.** והקרן שלה אם יגרשנה או ימות ואם תמות היא יורשה: **גמ' תנינא.** בפ' נערה: **יתר עליו הבעל.** אלמא בעל זכאי בכולן: **העדפה.** אם תעשה מלאכה יותר ממה שפסקו לה חכמים:

דמעשה

רב אשי אמר תשמיש. אפילו גמל וספן הוליך ומשרה אותה על ידי שליש: **אבל** זן קטני קטנים. וכייפינן ליה והא דקאמר כפ' נערה (לעיל דף מט: ושם) כפו ליה אסיתא היינו יתריס על שם:

הדרן עלך אף על פי

מציאת האשה. בקונטרס גרס המדיר אחר אע"פ אגב דתנא באע"פ (לעיל דף סד:) המשרה אשתו על ידי שליש קתני המדיר אשתו שלשים יום יעמיד פרנס שהוא כעין שליש ואחר שנה המדיר חוזר לענין ראשון אבל בפירוש ר"ח ובירושלמי ובתוספתא וברוב ספרים גרסינן מציאת האשה אחר אע"פ איידי דסליק אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ואיידי דתנא בסוף מתניתין המשלים מעות לבתו תנא בתריה המדיר דקתני יעמיד פרנס דהוי כעין שליש: **וירושתה** הוא אוכל פירות בחייה. נראה לר"ת פירוש ראשון שבקונטרס עיקר דפי' ירושתה שנפלו לה נכסים ממקום אחר הוא אוכל פירות בחייה דאי כלשון אחרון שפי' ירושתה שהוא יורשה לאחר מיתה אמאי איצטריך למימר בגמרא בושתה ופגמה איצטריכא ליה הו"ל למימר דקמ"ל שהוא יורשה לאחר מיתה דממתניתין דיתר עליו הבעל לא שמעינן לה דאע"ג דאביה יורשה וקתני יתר עליו הבעל היינו כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא שמעינן מהתם ומיהו איכא למימר דלא מצי למימר דירושה איצטריכא ליה דהא שמעינן לה ממתניתין דהכותב (לקמן דף פג.) ומפרק יש נוחלין (ב"ב דף קח.): **ה"ג** בושתה ופגמה שלה. ור"ת הגיה בספרו שלו ולפי זה הא דבעי בפרק המניח (ב"ק דף לב.) המזיק אשתו כשמשמש המטה מהו מלער קא בעי אבל מבושת ופגם פשיטא דפטור דאפילו חבלו בה אחריני הוי שלו ומיהו אין נראה דא"כ הו"ל למיתני לעיל (דף מו:) דהאב אינו זכאי בבתו בבושת ופגם של חבלה אלא דווקא באונס ומפתה כדאמרינן בהחובל (שם דף פז: ושם) לא זיכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד ולעיל בריש נערה (דף מג.) נמי פריך חבלות דידה ניהוו יתר עליו הבעל שהוא זכאי בבושת ופגם אלא ודאי בושתה ופגמה שלה גרסינן ור"ת עצמו חזר בו וכן גרים בירושלמי וכן משמע בגמרא מדקאמר בושתה ופגמה איצטריכא ליה פלוגתא דרבי יהודה בן בתירא ורבנן דלא הוה ליה למימר טפי אלא בושתה ופגמה איצטריכא ליה דאגב דבעי למיתני בושתה ופגמה שהוא שלו תנא נמי מציאתה ומעשה ידיה שהן שלו אבל אי גרסינן שלה אתי שפיר דמשום רבנן לא איצטריך למיתני כלל מציאתה ומעשה ידיה דמה ענין זה אצל זה דהאי הוי שלו והאי הוי שלה ולא איצטריך למיתני אלא משום רבי יהודה בן בתירא דאליביה שייך נהו בעל: **שלה.** למ"ד בהחובל (ב"ק דף פו.) בקוטע יד עבד עברי של חבירו ינתן הכל לעבד וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אתי שפיר דהכא נמי הכל לאשה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אבל למאן דאמר ינתן שבת גדולה לעבד ושבת קטנה לרב צריך לחלק בין עבד לאשה: **בזמן** שבסתר. פגם שבסתר במקום שאין בני אדם יכולין לראות שבגלוי שפלעה בפניה במקום שנראה לכל ונפגם הוא עצמו עמה בושת שבסתר שביישה ביני לביניה שבגלוי שביישה בפני כל אדם:

והא

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה יג טור ש"ע אה"ע סימן ע סעיף ג בהגה"ה:

קבא ב מיי' פי"ג שם הלכה א סמג עשין מח ולאוין פא טור אה"ע סימן עג:

קבב ג מיי' פי"ח שם הלכה ד סמג שם טוש"ע שם סימן לה סעיף ה:

קבג ד מיי' פי"ב שם הלכה יג סמג לאוין פא טוש"ע שם סימן ע סעיף ב:

קבד ה ו מיי' שם הל' יד סמג שם טוש"ע שם סימן עו סעיף א:

קבה ז מיי' פ"ו מהלכות עירובין הלכה כא סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סימן תיד סעיף ב:

קבו ח מיי' פכ"א מהל' אישות הלכה יא סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סימן פ סעיף ג בהגה"ה וסי' פ סעיף יא:

א ט מיי' פי"ב שם הל' א ג ופכ"א שם הל' א סמג שם טוש"ע שם סימן סט סעיף א ג וסימן פד:

ב י מיי' וסמג וטוש"ע שם וסימן פ סעיף א:

ג כ מיי' פי"ב שם הלכה א ג ופכ"ב הלכה א סמג שם טוש"ע שם סימן סט סעיף א ג וסי' פה סעיף ז וסימן צ סעיף א:

ד ל מיי' פכ"ב שם הל' כח ופ"ד מהל' חובל הלכה טו סמג עשין ע טוש"ע שם סימן פג סעיף א וטוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף יא:

◆

תוספות רי"ד

היורשים להלביש את אלמנה כשם שחייבים לזונה וה"נ אמרינן בפירקין שלפניו על הבנות הניזונות מן האחין שהן חייבין להלבישן: ונותן לה כפה לראשה פי' צעיף אחת לשנה וכן חגור למתניה ומנעל לרגליה ממועד למועד פי' בכל מועד ומועד יקנה לה מנעלים חדשים. וכלים שוים נ' זוז יעשה לה משנה לשנה: אמר אביי נ' זוז פשיטי פי' זוזי מדינה שהן ח' בזוז צורי דאי ס"ד נ' זוז ממש עני נ' זוז מנ"ל אלא ש"מ נ' זוזי פשיטי: ת"ר מותר מזונות לבעל מותר בלאות לאשה פי' אם נתן לה מזונות מרובים כדתנן בד"א בעני אבל במכובד הכל וכו' אבל מותר הבלאות שנשארו לה כשעשו לה חדשים הן לאשה כדתנן והשחקים שלה ואמרינן בלאות למה לה כיון שהוא עושה לה חדשים א"ר מתכסה בהן בימי נדותה כדי שלא תתגנה על בעלה פי' שלא תהא זקוקה ללבוש בגדים בימי נדותה: א"ר נקטינן מותר בלאות אלמנה ליורשים התם שלא תתגנה על בעלה הכא תתגנה ותתגנה: ונותן לה מעה כסף לצרכה פי' בכל שבת יתן לה מעה כסף שהוא ששית דינר לצרכי' קטנים שיש לה וגם היא אוכלת עמו מליל שבת לליל שבת שהוא זמן העונה [ואם] אינו נותן לה מעה כסף לצרכיה מותר מעי"ש שלה הכי אמרן לעיל בפירקין רב ושמואל דאמרי תרווייהו תקנו מזונות תחת מע"י ומעה כסף תיקנו תחת המותר והיכי תיקנו ומה היא עושה לו כדי שתהא מותר מע"י כמה הוו משקל ה' סלעים שתי ביהודה שהששתי שוייתר דקה וק' משל ערב כפלים שהן עשר סלעים בגליל שהסלע שביהודה היה גדול כפלים דסלע שבגליל או משקל י' סלעים ערב ביהודה שהן כ' סלעים בגליל: מאי אוכלת ר"נ אמר אוכלת ממש ור"א [אמר] תשמיש כדכתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און וקי"ל כר"נ דתניא רשב"ג אומר אוכלת עמו כל ליל שבת ושבת א): ואם היתה מניקה וכו' אריב"ל מוסיפין יין שהיין יפה לחלב: דרש רב עולא רבא אפיתחא דבי נשיאה אע"פ שאמרו אין אדם זן בניו ובנותיו כשהן קטנים אבל זן הוא קטני קטנים עד כמה עד בן שש: יוצא בעירוב אמו פי' אם ערבה אמו לצפון ואביו ערב לדרום עם אמו יוצא ולא עם אביו שאינו יכול להפרד מאמו והלכך כשם שחייב לזון את אשתו כך חייב לזון בנים קטנים התלויין עליו: הדרן עלך פרק אף על פי

מציאת האשה ומע"י לבעלה וירושתה הוא אוכל פירות בחייה בושתה ופגמה שלה ריב"ב אומר בזמן שבסתר לה ב' חלקים ולו חלק א' ובזמן שבגלוי לו ב' חלקים ולה חלק א' שלו נותנים מיד ושלה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וירושתה פי' שאם מתה בעלה יורשה הכל ואפילו נכסי מלוג שלה ובעודה בחיי' עמו הוא אוכל פירותיהן: בושתה ופגמה פי' נזק חבלתה הוא שלה כנכסי מלוג תני תנא קמיה דרבא מציאת האשה לעצמה פי' קסבר שלא תקנו מציאת האשה לבעלה אלא [illegible] לבעלה קסבר אע"ג דדינא הכי מ"מ [illegible] לבעלה משום איבה כדאמרינן בפרק נערה שהאב זכאי במציאת בתו מ"ט משום איבה וכדאמרינן בפרק האשה [illegible] וכאן במציאתה טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה משום איבה הני [illegible] א"ל השתא ומה העדפה

מסורת הש"ס

א) סוטה ח:, ב) [לקמן סו.], ג) [לעיל סד:], ד) [לעיל יג. פסחים ג. וש"נ], ה) שבת פו. נדה יז., ו) לעיל ע., ז) עירובין פב., ח) לעיל מו: קדושין ג: י., [תוספתא דסוטה פ"ב], ט) [נדה מז.], י) [דף סד.], כ) [לעיל מו:].

◆

תורה אור השלם

1. כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעַלְתִּי אָוֶן: משלי ל כ

◆

גליון הש"ס

גמ' ת"ר מותר מזונות. עי' נזיר דף כד ע"ב תוס' ד"ה שקמלתה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' למ"ד תשמיש אמאי נקט אוכלת לישנא מעליא: (ב) שם איתמר מה הוא מוסיף לה אמר ר' יהושע בן לוי:

◆

מוסף רש"י

שליח ערטלאי ורמי מסאני. דרך בני אדם להתלוצץ באדם ערום ומנעלו ברגליו, שליח מופשט, כדמתרגמינן ופשט ויסלח, ערטיל ערום (סוטה ח:). **לישנא מעליא.** שמליה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.). **ואין משמשין מטותיהן ביום.** דכתיב (משלי יט) בוזה דרכיו ימות, דבעי צניעותא שלא יסתכלו (שבת פו.). **קטן בן שש יוצא בעירוב אמו.** עירבה אמו לעצמה ולא זיכתה לו בעירוב, מוליכתו עמה, דכגופה דמי, דמסתמא דעתה עליה דלא סגי ליה בלא אמו (עירובין פב.).

הדרן עלך אף על פי

האב זכאי בבתו. בקטנות ובנערות (לעיל מו:). **בקידושיה בכסף.** שכסף קידושיה שלו (שם וקדושין ג:). **ובשטר.** והוא מקבל השטר (קדושין ג:) שאם קיבל שטר ארוסין עליה הרי זו מקודשת (לעיל מו:). **ובביאה.** רשאי למוסרה לביאה לשם קידושין (שם) מוסרה לביאה על כרחה לשם קדושין כשהיא נערה (קדושין ג:). **זכאי במציאתה ובמעשה ידיה כו'.** דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה, כל שבח נעוריה לאביה (נדה מז.). **מקבל את גיטה.** אם נתגרשה מן האירוסין וקידם שבגרה, אבל בגרה או ניסת שוב אין לו רשות בה (לעיל מו:). **ואינו אוכל פירות בחייה.** אם נפלו לה קרקעות בירושה מבית אמה אין אביה אוכל פירותיהן אלא עושין לה סגולה (שם). **בחייה.** אלא אם כן מתה והוא יורשה (שם). **יתר עליו הבעל.** שהוא זוכה גם בכל השנויים למעלה ואוכל פירות מנכסים שנפלו לה בירושה תפיסם לו (שם).

א) לכאורה [illegible] בגמ' [illegible] הטעם משום דהלכתא כר"נ [illegible]